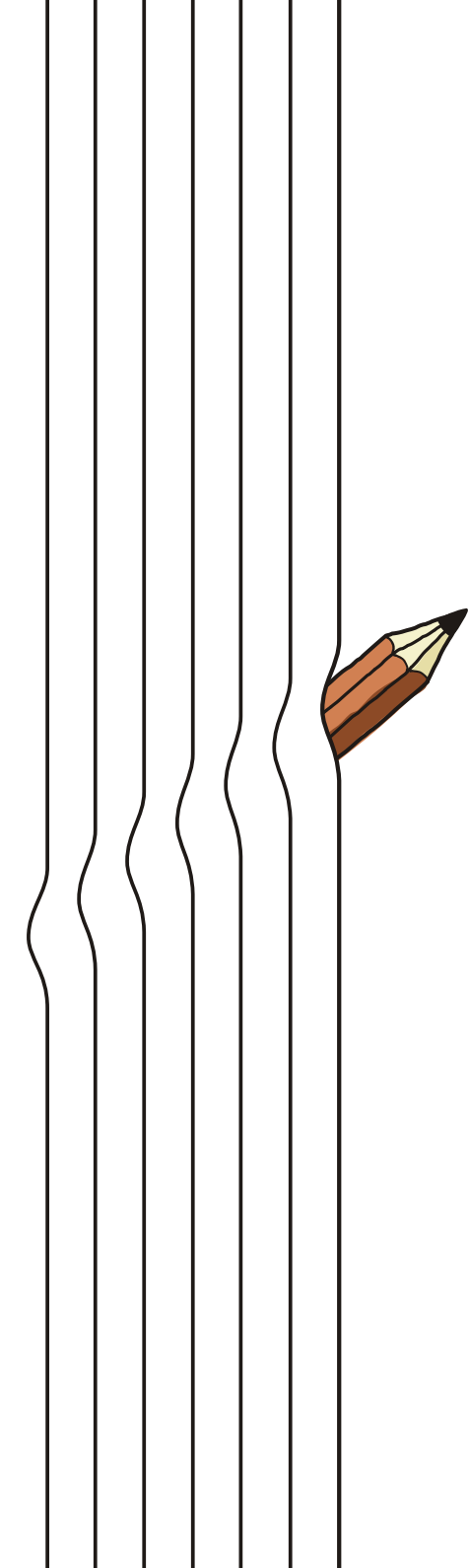

Plž

Plzeňský literární život

Knihovna města Plzně / Pro libris / Ason-klub

Kruh přátel knižní kultury

Ročník XXIV / 2025

10

OBSAH

EDITORIAL

POEZIE

Eva Jungová: Rozezvučená 2

PRÓZA

Jakub Houda:

Babičky a dědečkové 4

PŘEDZVĚSTI

Jindřich Vacek: Štvanec 7

NAVŠTÍVENKA

David Růžička:

Na vlnách starých časů aj. 9

ILUSTROVANÉ ZBYTEČNOSTI

Vhrstí: Bertha von Suttner 12

LISTY ASON-KLUBU

KAPKY DEŠTĚ

Tomáš Král: Lovesongy 13

ČRTY Z CEST

Peggy Kýrová: Lechtání aligátorů
a Bermudského trojúhelníku 14

POSTPRAVDY

Stanislav Bukovský: Umělec 16

MLADÝ ZÁPAD

Kateřina Štěpánová:

Osudová setkání 17

(NE)KRITICKY

Ladislava Lederbuchová:

Pozdní sběr Vlasty Špinkové 21

ZVONCE KONCE

Vladimír Novotný:

Začátky „Polanovky“ 23

EDITORIAL

Mít pevnou kostru, koncepci, jasné cíle... Kolikrát to vše v životě dodržujeme? Někdo má potřebu pevného řádu, chce mít vše pod kontrolou, jiný takzvaně ovládá chaos – přeje si mít křídýlka nepřistřižená, volnost... Co to má společného s Plžem? Také náš literární měsíčník má svůj řád, vychází pravidelně a spolehlivě, má stále základní rubriky, nikdy nechybí ani jeho „barevné břicho“ – Listy Ason-klubu. A má také stále přispěvatele. Ale objevují se i noví autoři, vznikají nové rubriky.

Mám snahu, aby každé číslo mělo svoji koncepci, svého společného jmenovatele, ale ne vždy ho lze stanovit a jednotlivé příspěvky propojit. Pokaždé ale zůstává žánrová a námětová pestrost. Vezměme tedy jednotlivé listky, představme autory a porovnejme. Poezii zastupují podruhé Eva Jungová, potřetí drobnými lovesongy Tomáš Král a debutuje mladá absolventka Velešlavičského literárního klání – nadějná studentka blovického gymnázia Kateřina Štěpánová. Vrací se kdysi v Plzni působící David Růžička alias Román Douděra – tento jmenovec plzeňského básníka a publicisty v Plzni studoval konzervatoř a před lety vydal i první sbírku Posmrtný život mouchy.

Proza je zastoupena jedním z textů Jakuba Houdy a na svůj budoucí román upozorňuje fenomenální překladatel světových autorů Jindřich Vacek. Zmíněnou jistotu dodávají Plzeňskému literárnímu životu stálíci jako Stanislav Bukovský, Ladislava Lederbuchová a Vladimír Novotný nebo věčně cestující Peggy Kýrová.

Podobné rozlety i pevné kořeny také vám, milí čtenáři, přeje

Jana Horáková

EVA JUNGOVÁ

Rozezvučená

Tíže vzletu

co pojí se s koncem?
počátek
zajde slunce
spatříš hvězdy

vlny
odnáší a nesou
kolébají
(s)trhnou (s) sebou

zachycena v proudu
předivem matrice
svázaná
a
volná

Nebáseň

intimita
důvěra
odevzdání
ne nahota
ale ten miniaturní třesk
když se bříska dotknou bříšek
konečků prstů
neznatelně
zlehka
a ty se díváš a vím, že dosáhneš
tím zrakem
až tam
kde mám temné kouty,
kterých se bojím
ty je přijmeš i s nezpřetrhanými
pavučinami

vidíš mě a já vidím tebe
v obnaženosti svých vnitřních těl
a vím o té bolesti i lásce
a v tu chvíli mrsknutí krokodýlího
ocasů, v té jedinečnosti mžitky
to se nemůžu ani nadechnout
a jen pronikám a mizím za tvou
hruď
nejbezpečnějším prostorem
mého světa

xxx

sedíc na vrzajících parketách
váhám
jsem v trestu
z prodlení
trpně
bloudím v kruhu
v odstavném pruhu
neutěšena
ve tvých tónech
hledám vzpruhu

Odešel strážce

líčidla se rozpustila v dešti
zadupaná do chodníku
sváteční neutěšenost
a špinavci, společně se lháři
nabízejí přístřeší
toulavým
zbloudilým
lučním vilám
v širším městě

xxx

nemohl bys odolat
nedosytil by ses
nedobral konců
kdybys mě uzřel bez těla
kdybys mě uviděl naruby
kdybys shlédl a sklouznul
pod hladinu

xxx

vzdálení není opuštění
jsem jehlotlapka v medu
zapřená
v hádance
uvíznutá
sobě
tváří v tvář
laskající
domovina
léta v rozpuku

návod
jak uspět
v konkurzu
na Godota
nalezneš
podél řek

Zimostrast

spánek
smrtivánek
po lebce sápe se
značí si mě černým drápem
mou Lilith k ráji odnese
elevace pravděpodobnosti úvah
o vlastnictví svůdné berly
sebeklamu
navyšuje se v ústraní
mezi okny umístěné
retrospektivní zrcadlo
není nevidomé

a stále přítomný rozpor
reálna a nespátřené krásy
snad způsobuje se
mnoha talenty pro nic...

na prostranství luk
ve větru cuchajícím vrbové proutky
i v mladém kapradí
setrvávám...
vášní semknutá
jsem tvůj landart
tvá zemitá chiméra...

jak vyvrátit
nebo alespoň opomenout
že
kdysi
já a ty
(my dva)
zaklesli jsme se
mezi tříslly
(a s mými nádechy
ještě teď
tepotá ten tvůj
mělký...
slíbám-li ze zdí bělobu
naleznu mříže)

v neznámé
známosti
uvězněna
svými soudy

byla jsem zpátky
zpět
úplně na začátku
ve změti tužby a vášně
vnořená do sametu a hedvábí
rozehraná
rozezvučená
pouhým slovem řečeným ze snů
dosud a navždy

JAKUB HOUDA:

Babičky a dědečkové

(1997)

Desetiletý chlapec zvedl levačku s igelitkou s logem Coca Coly a zaklel tak sprostě, až mu to samotnému připadlo přílišné. Pohlédl k oknu domu, typické socialistické kostky, a představil si matčinu reakci.

Otevřel si vrátka, došel k trávníku a opatrně, aby střepy nevypadly ven, vyhlídl minerálku. Jak se nahnul, vypadly mu z kapsy dva pogy.

*

Seděli u stolu a večeřeli.

„Pořádně si ji natři,“ prohlásil jednadsmdesátiletý malý muž se zbytky vlasů nad ušima. „Pěkně z obou stran.“

Vzduchem se nesla charakteristická vůně.

„Česnek je zdravěj. Ale už není, co bejval. Ten rumunskej, kterej mi přivez Pepík, je taková divná hmota, nafouklá a úplně bez chutě. To je na hovno, vůbec nemá chuť.“

„Jakej Pepík, dědo?“

„Doktor, souseď.“

„On byl v Rumunsku?“

„Jo. Hele, Kubo, odnes mu ještě ty cigára, až dojíš.“

„To je hrozný, Mílo,“ obořila se na něj o dva roky mladší důchodkyně, „nepošílej to dítě s cigaretama.“

„Proč je kupuješ, když nekouříš, dědo?“

„Protože mu je kupuje ve slevě. Ale můžeš mu je odnést sám, Mílo.“

„Však voni mu nohy neupadnou, že jo?“ Srdečně chlapce plácl přes rameno. Nahnul se k jeho pravému uchu a pošeptal: „Dám ti perník. Je na něm obrázek velikonočního zajíčka.“

„Ale Velikonoce už byly dávno, dědo.“

„A proto jsou perníky ve slevě,“ přisadila si kysele žena.

„To nevdá, já si ten vobrázek pak vystřihnu.“

„Můžeš si vystřihnout ten nápis Marlboro, dědo.“

„To nechci. Já kouřil jednou v životě, v Novejch Zámčích u příbuznejch, a smrdělo mi to. Ani jsem tu cigaretu nedokouřil. Ale u Pepíka vedle se kouří hrozně. Voba hulí jako fabriky.“

„A jak dlouho se spolu znáte?“

„Dlouho,“ řekla žena. Když jeho holky byly malé, chodila jsem je hlídat.“

„Byl to milicionář,“ dodal muž.

„Kdo to je?“

„Bojový jednotky za komunistů.“ Muži při mluvení byly vidět dva zlaté zuby.

„On byl komunista?“

„Kubíčku, to je složitý...,“ pokusila se žena vstoupit do rozhovoru.

„Milicionáři byli pěkný svině. Chceš ještě jednu?“ zeptal se muž.

„Jo.“

Popadl další a začal ji poctivě mazat česnekem. „Česnek je základ,“ prohlásil.

„A dědo, proč s ním teda kamarádíš?“

Stařec se nadechl, ale nestihl to.

„Kubíčku, Pepík byl prospěchář, ale ne hajzl. A já už brzo umřu, tenhle svět není pro mě! Už tady přesluhuju.“

„Ale vždyť to byl komunista,“ pronesl zmateně chlapec.

*

„Mámě jsem nic neřek, babi.“

Ležel v posteli a žena se nad ním skláněla. „Já taky ne,“ ujistila ho. „To se někdy stane. Byly to jen dvě Mattonky. A vidíš, ta třetí nepraskla.“

„Babi, proč byl komunista?“

Žena sebou trhla. „Myslíš Pepíka? To je složitý.“

„Ale děda mi říkal...“

„Podívej, dědu to šťve.“

„A vzali jim něco?“

„Komu?“

„Dědovi.“

„Ne, ale nesměl nikdy bejt povýšenej. Nikdy neměl v práci prémie. A mně vzali dědictví po mým tatínkovi. Chtěla jsem studovat a ten hajzl prohlásil, ať jdu pracovat. A mamince vyměřili dvě stě sedmdesát korun. Ale už spi.“

„Ještě mi něco vyprávěj. A buď tu se mnou, když všichni odjeli. Já chtěl ject s nima, jenže táta mi to nedovolil.“

Chlapec se zamračil a žena se usmála.

„No,“ začala, „řeknu ti tajemství. Fanda byl taky komunista.“

„Fanda?“

„Jasně.“

Chlapci připadalo, že některé věci nemá šanci pochopit.

(2015)

„Před měsícem by mu bylo jednadevadesát. Snad se nepobleju, Vladěňko.“

„V kolika umřel?“

„V osumdesáti.“

Oba mladí lidé si zapnuli přezky a poněkud nejistě se na sebe podívali. Když po několika minutách slezli z atrakce, působili ztrápeně.

„Fuj, už nikdy.“

„A pročs na ni teda lez?“ řekla a rozesmála se.

„No, on můj děda miloval kolotoče. A jednou mě na tuhle mrchu vzal. Fuj. Takový vzpomínky si asi příště odpustím.“ Nyní se rozesmál on.

(2022)

Osmasmdesátiletá stařenka ležela na posteli, hubená a vyčerpaná. Pětatřicetiletý muž stál vedle. Hleděli si do očí.

„Všechno jednou musí skončit,“ pronesla tiše.

„Jsem rád, žeš mohla zůstat doma. Jsou moc hodný, že si tě u sebe nechali,“ řekl. „Nikdy nezapomenu na ten roztrženej závěs, kterej visel u plzeňského dědy v nemocnici. Fuj.“

„Vždycky jsem tě měla ráda, Jakoubku. To tvý jméno se mi tehdy nelíbilo, já, jak mně se nelíbilo. U nás se říkalo vesnickej kuba, takovej pito-meček, víš. A jedna známá mi poradila, že má taky vnuka Jakuba a že mu říká Jakoubku. To se mi líbilo.“

Neudržel se a uteklo mu několik slz. „Víš,“ řekl po chvíli, „co si pamatuju? Jak jsem tehdy v listopadu, to byl rok osumnáct, jsem šel z nemocnice domů. Babi se udělalo blbě ve čtvrtek, skácela se. Rychlá ji odvezla a já šel za ní v pondělí na návštěvu. A doktorka mi oznámila, že k ránu umřela ve spánku. A cestou domů jsem ti volal.“

„Pamatuju si to.“

„Myslel jsem tehdy na topinky. Měli je s dědou hrozně rádi. Když o tom tak přemejšlím, tak musím říct, že zrovna zdravě nevařila. Ale nejlepší byla polívka s játrovýma knedlíčkama od tebe.“

„Děda ti vždycky dával svoje knedlíčky, vzpomínáš si na to?“

„Jo. Babi, mělas ho ráda?“

Stařena mlčela a promluvila až po chvíli: „Jo, měla jsem ho ráda, ale některý věci v životě mě mrzí. A tebe jsem taky vždycky měla ráda.“

Muž rychle pokýval hlavou, ale poněkud přemožen situací nic neřekl.

„Jeho poslední slovo bylo jahody. To děda řek a pak umřel. Tvůj děda byl hodnej člověk. O tom, co mě štválo, jsem ti už řekla. Ale byl to hodnej člověk. A na rozdíl od plzeňského dědy byl tichej a neplet se do politiky. Vždycky koupil Pravdu, přečet si sport a pak s ní zatopil. To Míla musel všechno komentovat. Já a jak se s Helenou hádali. To bylo hrozný.“

(2009)

„To nebyla Vladka?“

„Babi, už jsem ti říkal, že spolu nechodíme.“

„A kdo to teda byl? Tohle není bordel, aby sis sem zval holky.“

„Ale já si sem žádný holky nezvu!“

Třiaosmdesátiletá žena to pořád nemohla rozdýchat. Možná ji napadlo, že by ji asi klepla ona příslovečná pepka, kdyby se její jediný vnuk začal – co se žen týče – chovat stejně jako její před pěti léty zesnulý manžel. Stále mu neodpustila, že si svou první známost přivedl na tajňačku do jejího domu.

„A kolik že jí je?“ zeptala se nakonec, ale nepohlédla na něj. Namísto toho si začala poslední topinku už podruhé natírat česnekem. „Máš ještě česnek?“ dodala.

„Jo, mám. No, kolik jí je... Je trochu starší, babi.“ Nervózně sebou ošil a podíval se doprava k malé skřínce. „Tadyhle na tohle místo si děda dával obrázky z vánočních a velikonočních perníků. Pamatuješ si, jak si je vystřihoval?“

„Já si pamatuju věcí, až mě to občas samotnou sere,“ pomyslela si. „Už bych měla umřít. Přesluhuju tady,“ řekla nahlas.

„Babi, to říkáš, co já si pamatuju.“ Muž se zasmál. „Jednou tu stovku dáš, to jsem si jistej.“

„A kolik jí teda je?“

PŘEDZVĚSTI

JINDŘICH VACEK

Štvanec

Tenhle příběh se odehrál v roce 1668, ale já jsem se s ním seznámil až o patnáct let později. Vykonával jsem tenkrát inspekční cestu po farnostech na jih od Berlína a v jedné z nich jsem potkal tu ženu.

Jmenuji se Heinrich Moller a narodil jsem se roku 1632 jako třetí syn váženého radního ve městě Halle. Po studiu teologie ve Wittenbergu jsem léta působil jako duchovní v Postupimi, odkud jsem posléze odešel do Berlína, kde jsem se ve službách kurfiřta Fridricha Viléma I. stal církevním inspektorem. Roku 1683 jsem byl vyslán do měst Sosny, Chudowina, Storkow, Bezkow a do některých venkovských farností; na cestě mě doprovázel bezkowský rodák Jan Wjelan, bez jehož pomoci by se mi vedlo těžko, protože nebýt duchovních, jen pár mil na jih od Berlína se mnohde německy nedomluvíte. Ten večer jsme mířili do města Sosny, kde jsme měli nocovat na zámku, když tu hodný kus cesty od města našemu kočáru upadlo kolo, a tak jsme poslali kočího pro pomoc a můj průvodce a já jsme se rozhodli požádat o pohostinství v nedaleké vsi. Zabušili jsme na dveře prvního stavení a otevřela nám žena dobře šedesátiletá. To ona nám vyprávěla příběh

svého synovce Bartuše Rogana, a ten příběh mě natolik zaujal, že jsem se ho rozhodl sepsat.

Nebudu ty příhody líčit tak, jak nám je líčila ona – od našeho setkání uplynula už řada let a něco jsem nejspíš pozapomněl a něco je snad dílem mé fantazie. Nevím, nakolik věrně mi tlumočil Wjelan, ostatně nechci se řídit tím vyprávěním slovo za slovem. Chci napsat kratochvilný příběh tak, jako napsal Cervantes svého *Dona Quijota*, jehož tak krásně převedl do němčiny Pahsch Basteln von der Sole. Mnohé je dílem mé fantazie, ale jedno bych z příběhu té ženy zachovat chtěl. Když nám Bartušovy příhody dovyprávěla, začala líčit, jak v hladových letech lidem nosili potravu lesní skřítki. Ten rozdíl mezi osudy jejího synovce a vírou v bájně bytosti na mě natolik zapůsobil, že jsem se rozhodl o nich vyprávět i ve své knize.

Náš příběh začal ve vsi Glinik, poslední vesnici na západ od města Sosny, kde se ještě mluví srbsky. V Trzebině, Łukowci, Turowě a dalších místech se usadilo mnoho Holanďanů a Němců a po vydání Postupimského ediktu také francouzští hugenoti, takže leckdes v Braniborsku je dnes každý třetí původem Francouz.

V roce 1662 se farářem v Gliniku stal Jan Zerno, Srb původem z Krygrjojc u Bezkowa. Třebaže věřící tomu jazyku nerozuměli, v té době se v tamních farnostech už kázalo německy a tak se sloužily i celé mše. Jan Zerno pochopil, že tak se poselství Spasitelovo k farníkům nedostane, a tak šířil v Gliniku slovo Boží srbsky a pár let po příchodu do vsi začal překládat Lutherův Nový zákon do jazyka farníků. Nebyl to úkol lehký, protože převáděl slovo Boží do jazyka, kterým se skoro nepsalo. Práce postupovala pomalu, a když se konečně chýlila ke konci, přišla pro faráře i pro všechny braniborské Srby krutá rána: v prosinci roku 1667 vydal kurfiřt Fridrich Vilém I. reskript, kterým požadoval zničení všech srbských knih a rukopisů. Od té chvíle žil Zerno v obavách, že mu zabaví nejen jeho srbské knihy, ale také rukopis. Pokračoval tedy v práci potají, a jakmile byl překlad dokončen, rozhodl se ho poslat do Lubina srbskému duchovnímu Boguměru Rudeliovovi v naději, že v Sasku čeká jeho dílo lepší osud. Jako posla si vybral mladíka jménem Bartuš Rogan, nadaného selského synka, jenž ovládal slušně němčinu a pod farářovým vedením se dokonce naučil číst a psát.

Setkali se v glinickém kostele dlouho poté, co z něho odešel poslední věřící, nebo tak si to alespoň mysleli. Tam pod pečeti tajemství farář Zerno Bartušovi svůj rukopis svěřil a mládence varoval: „Kdyby ho u tebe našli, spálí ho.“ Bartuš doma rukopis vložil do menšího vaku, který se dal nosit pod košilí, to aby ho nikdo neobjevil, kdyby se podíval do jeho kabely. S farářem Zernem se rozloučil, aniž on či duchovní tušili zradu.

Ve snaze vymýtít srbštinu tu a tam vstupoval v srbských farnostech v platnost zákaz oddávat snoubence neznalé němčiny. Takové zákazy neměly dlouhého trvání, ale toho roku 1668 v Gliniku zákaz platil. Postihl muže jménem Kaspor Hanše, staršího vdovce, který němčinu neovládal, ale tuze se spěchal oženit, protože jeho vyvolená byla v požehnaném stavu. Ten muž uzavřel s vrchností dohodu, že se mu sňatek umožní, když bude sousedy špehovat. K prvnímu udání se mu naskytla příležitost právě ten večer. Když farář Bartušovi rukopis předával, zdržoval se Hanše na ochozu v kostele a jejich rozhovor vyslechl. Vyhledal rychtáře Hanku, o věci ho zpravil, a ten se hned vydal do sosenského zámku, aby o ní uvědomil vrchnost.

(Lužičtí Srbové jsou západoslovanský národ, jehož jazykem se ve středověku mluvilo od Berlína až po českou hranici a od Labe po řeku Bóbr v dnešním Polsku. S jihoslovanskými Srby mají společné jen jméno.)

NAVŠTÍVENKA

DAVID RŮŽIČKA

Na vlnách starých časů aj.

xxx

už se mi líbí
jen pampelišky rýmů
a prostě bodláčí

Sentimentální román

kde bych našel stát tvé štěstí co si píská kde je tichý kraj a v něm malá víska s chajdou dřevěnou se šepotem stromů s příběhem co zní děti honem domů se záhony rajčat okurek a vůní s lesem za brankou a v něm s blízkou tůní s hejny brhlíků sýkorek co slétnou ke krmítku dnů provázených flétnou trylků tvého hlasu v noci hlasem sovím jsem tvůj sentiment možná jo no kdo ví v banalitách snů bývá cosi ryzí touha prostě žít to co jednou zmizí ať si pánové ať si milé dámy v pravdách o nichž píší zůstávají sami já mám tuhle tvou pro kterou mě získáš kde bys našla stát své štěstí co si pískáš nechat jen tak znít to tajemné co dřímá tiše v každém z nás ostatní je vina bláhovosti snad že jsme čímśi víc však snaž se sebevíc smrt svou nevypískat

Hrádek Bolestín

mám-li někdy slinu
hned vzdychám nad žalářem
do něhož jsem nacpán
autoritou rýmu
a vyznávám se z viny
hlavou buše o zem
jakou že jsem stvořil
zase volovinu
mám-li někdy stíhu
a lehám v cizích básních
čí stud prchá kolem
když sebe omlouvám
a zatvářím se pilně
neřvi lásko zhasni
co je na tom promiň
dnes nejsme na to dva
též bývám vztekem jatý
já a zaujatý
a mívám rudé oči
popadaje dech
ač nejsem zrovna rváč
hádám se z kolohnáty
když bývám vztekem jatý
zpitý jako knecht
leč prolíná mnou strach
že dojde na odplaty
vždyť byl bych schopen zabít
tak už toho nech
kdo je na to zvědav
no hele je půl pátý
to že tady troubíš
tím škodíš sobě echt
a tak hurá z domu
už načrtnul jsem stíny
vybarvil jsem matně
svůj hrádek bolestín
má to jednu vadu
až přijdou kroky zimy
zřejmě tím sám sebe
zas jenom obelstím

Česká cesta

v které zemi že to dřímá
kdepak je to v kterých místech
v kterých myslích dlaně spíná
k blábolu až dře to v pístech
tahle cesta je tak nová
kdo by myslel na sokola
vlastní Čechům vlasti snová
co tě žere co tě klová
smrádek žvástů chladné klíma
rýma v zemi je tím vinna
že hloupost až dře to v pístech
trousí bacil po všech místech
tévě nova yoyo prima
virus cintů ten v nás dřímá
v hubě bacil spíš jen slina
něco mi to připomíná

Radio Julie

kteřá je levá kteřá je pravá
nahore dole ptá se malá
jak vlastně bučí milková kráva
načež se tákhle rozesmála

proč nesmím doma žít s touhle louží
a proč mám přát si abych byla
dospěle velká (oči si zúží)
vyjé můj táto jsi kobyla

odkud jde zítra kam chodí včera
proč je mi smutno když musím spát
proč bodaj mraky plechový éra
a proč se hrbíš když vyjdeš z vrat

a jak se stalo že se mi zdálo
že bylo ráno a já sama
v kuchyni stála volala haló
tak halóóó...
a čůrala hrůzou do pyžama

Na vlnách starých časů

v posledním poledni kdy žákyňky se ptají
zda mohou k oknu jít trochu je otevřít
by mohla duše ven a prolétnout se v kraji
by mohla duše ven jakmile osíří
sestřičky nejmladší ti živí malí štíří
se srdcem na dlani se srdcem na talíři
jdou k oknům poprvé a trochu přitom hrají
v posledním poledni když slunci otvírají
postupte ještě dál ještěrky vždyť vy víte
že ticho mrtvolné rozvlní od boků
to co je uvnitř vás stále spíš nerozvitě
to co je uvnitř vás v akordech prologů
postupte ještě dál troubím vám ve svém doku
já smutný námořník co mrká s vlhkem v oku
co bych si mohl přát na konci neurčitém
nad zrezlým parníkem rozvlníte ticho tichem
ech stíny kocouří náš paklíč od závratí
zda možnost blažená v smutnou se neobráť
jistěže obrátí co je to za otázku
nevenčíš prvně snad svou hloupost na provázku
ech stopy nášlapné vy miny našich vin
čekáte napjatě váš drátek spínač klín
slyšíte vrnění kocouřích osudů
vnitřně nás vysvléká navádí do bludu
přes páté deváté motáš se hochu v tom
zastav se přemýšlej kdy nastal v cestě zlom
potichu nasloucháš plamínek v tobě zhas
pocítíš škubnutí v povětří letíš zas
ech stíny kocouří náš paklíč od závratí
sbíráme tlapičky ocásky podél tratí
kdo slepí z tisíců kousků nás dohromady
(zas jenom paní zlá a začne rovnou tady)
v posledním poledni kdy žákyňky se ptají
zda mohou k oknu jít trochu je otevřít
by mohla duše ven a prolétnout se v kraji
by mohla duše ven jakmile osíří
sestřičky nejmladší ti živí malí štíří
se srdcem na dlani se srdcem na talíři
jdou k oknům poprvé a trochu přitom hrají
v posledním poledni kam slunce nesahají

xxx

děti jsou tvůrci
z lopuchů, andělů
kopřiv a máty

VHRSTI

Bertha von Suttner

K myšlence udílení mírových cen inspirovala Alfreda Nobela jeho sekretářka Bertha von Suttner, která pak Nobelovu cenu sama získala.

- Narodila se v roce 1843 v pražském Paláci Kinských do slavné šlechtické rodiny. Její matka však nebyla tak urozená, a proto byla Bertha z rakouské vysoké šlechty vyloučena. Většinu života bojovala s chudobou.
- Kromě němčiny a češtiny ovládala francouzštinu, italštinu a angličtinu, byla i uznávanou pianistkou a zpěvačkou.
- Jako spisovatelka prorazila v roce 1889 pacifistickým románem *Die Waffen nieder!* a stala se jednou z vůdčích osobností světového mírového hnutí.
- Účastnila se mírových konferencí, stála u zrodu mezinárodního haagského soudu, bojovala za práva žen a menšin. V USA se setkala s prezidentem Rooseveltem, přátelila se s TGM, Svatoplukem Čechem nebo Jaroslavem Vrchlickým.
- Poslední měsíce svého života věnovala přípravám mírové konference v roce 1914. Ta se však nikdy neuskutečnila, protože Bertha zemřela a o týden později začala světová válka.

TOMÁŠ KRÁL

Lovesongy

Seděla jsi na břehu stolu
moře ztratilo vůli
nebe znělo plechově
na něm vytepané mraky

Odpoledne je nekonečně dlouhé
Pojďme se konečně zamilovat
naše srdce jsou na to konstruována
„Ty vždy víš, co říci, vid“, pravilas
„Ano, jen nikdy nevím, co udělat.“

Vím, že ta přitažlivost je jako kletba
Budeme jeden druhému platit vodou
jako to dělají na poušti
poslouchat krásné písně o ošklivosti

Sobě souzení
umírají ve stejném okamžiku
Proto dostaneme odpověď
až na samém konci

Zahlédl jsem přicházet bouřku
v tvých očích
Leželi jsme čelem jeden k druhému
smrt k smrti

Nech fialky přivolat déšť
jak jsi uměla vždy
s třpytností závanu života
utajenými návštěvami
před rozedněním

Přesvědčila jsi mne jednou provždy
že oheň je nehořlavý
Jsi ke mně stejně chladná v létě
jako v zimě
I když tyhle věci okolo lásky
tě nikdy zvláště nezajímaly

Krása i bolest mají stejný zdroj
To není žádný převratný objev,
pravilas
Květy ovadnou a tím navždy
zmizí z mé paměti
i jejich jméno

Zbyla tu po nás jen větší samota
celá poušť o naší lásce

Jsi na každém mém kroku
tím, že na něm chybíš
Je to jako zkoušet vyprávět
písku o stéblech

Obracím
ve svém soukromém předpekli
dokonalé valounky
po tisícerém prosetí
popela nepravděpodobných
vzpomínek

Je to neuvěřitelné
všechny ty věci zde zůstaly
přestože už tu nejsi
I já, věc

PEGGY KÝROVÁ

Lechtání aligátorů a Bermudského trojúhelníku

Florida nejsou jen luxusní letoviska, ale také bažiny a Seminolové, původní obyvatelé tohoto koutu Ameriky. A tak naše cesta vede do národního parku Everglades, který se rozprostírá v jižní části Floridy a je známý zejména rozsáhlými mokřady a bažinami. V parku žijí aligátoři, krokodýli, kriticky ohrožená floridská puma a spousta vodního ptactva. Mokřady obývali po mnoho let Indiáni kmene Seminolů, kteří byli do Everglades postupně zatlačováni během 19. století, když se Florida stala součástí USA a původní obyvatelé Floridy byli nuceni k vystěhování do indiánského teritoria v Oklahomě. Příslušníci kmene se před pronásledováním uchýlili právě do močálů Everglades a využívali jejich neprostupného terénu k vedení partyzánské války. Tak zvaných seminolských válek se zúčastnil také český dobrodruh Čeněk Pacit z Turnova jako žoldnér na straně federální vlády. Seminolové si dodnes zakládají na tom, že nikdy nebyli poraženi, oficiálně nepodepsali kapitulaci, ale uzavřeli s vládou příměří. Své území ubránili, a tudíž na něm mohli dál žít. Indiáni v Everglades lovíli zvěř, stavěli chatrče, obchodovali a stavěli si kánoe přizpůsobené pro plavbu v tomto terénu. V dnešní době se nachází u hranic Everglades jedinečná indiánská muzea.

Velkou atrakcí pro návštěvníky je možnost projet se po bažinách vrtulovými čluny. A to si samozřejmě nemůžeme nechat ujít. Člun pluje po vodní hladině ve stínu vysokých stromů, jejichž kmeny vystupují z bahnitě hnědé vody. Civilizace se svým lomozem a spěchem zůstává kdesi daleko. Až na ten člun... Jinak si ale klidně můžete představovat, že jste prošli časovým portálem a patříte mezi dobrodruhy, kteří tohle jedinečné místo přišli prozkoumat. Kocháte se přírodou a tu najednou spatříte konečně ve vodě aligátora. Nebo je to krokodýl? Rozdíl mezi aligátorem a krokodýlem je hlavně v čelistech. Aligátor má čelist ve tvaru do U, kdežto krokodýl ve tvaru V. Tenhle vodní plaz vypadá na aligátora. A tamhle už plave další... a tam se vyhřívá paní krokodýlová v požeňnaném stavu... A když pod člunem propluje obrovský aligátor, víte, že je to doopravdy, že nejste v ZOO, ale v království těchto úchvatných tvorů, které není radno naštvat. Jsou obrovští, a kdyby si usmysleli převrátit loď, s největší pravděpodobností by uspěli a o večeri by měli postaráno, zatímco osazenstvo člunu by už mělo po jakýchkoliv starostech jednou provždy. Když člun vypluje z lesa, spatříme místo aligátorů bizoni klidně se pasoucí na břehu.

Po vyjíždce se jdeme ještě projít parkem po vyznačených cestách. I tady ovšem musíme dávat pozor, abychom nenarazili na aligátora. Jako skuteční páni parku si chodí, kam se jim zamane. Inu, tohle není zoologická zahrada, ale safari. Navštívíme také seminolskou vesnici a místní ZOO, kde si můžeme pochovat malou aligátorii holčičku. Aligátorička je klidná, vypadá odevzdaně, je to takové milé zvířátko... Na copak asi myslí? Možná si říká „Jen počkej, až vyrostu, všechny vás za tohle otravování sežeru!“

Další den nás čeká Miami. Slavná Miami Beach ovšem neoplývá miliónáři v houpacích křeslech na terasách vlídných hotýlků čtoucích burzovní zprávy, nýbrž brutálně moderními mnohapatrovými hotely. Na pláži moc lidí není, hosté hotelů zjevně využívají hotelové bazény. A tak zatímco táta má schůzku s předsedou správní rady firmy, pro kterou v USA pracuje, my si vyjedeme na výlet na území Seminolů, prohlédneme si zdejší muzeum a navštívíme aligátorii šou. Mladý muž vytáhne z bazénu aligátoriiho puberťáka zjevně proti jeho vůli, zručně přemůže jeho odpor a znehybní plaza na písku. Pak teatrálně předvádí jeho zuby a poté, co již nikdo včetně aligátora není na pochybách, kdo je vítězem a pánem situace, pustí pokořeného vodního plaza zpátky do bazénu. Po představení si ještě projdeme místní ZOO a i tady si můžeme pohladit a pochovat aligátorii mládě, které má tlamičku omotanou černou páskou. Není tohle už vyslovené týrání zvířat?

Na obědě s předsedou správní rady, příjemným pánem původem z Čech, zjišťuju, kde že se přesně nachází vrchol Bermudského trojúhelníku. A pozor – není to v Miami, ale ve Fort Lauderdale! Milý pán mi místo ochotně vyznačí i na mapě. Je tedy jasné, kam zamíříme po obědě.

Fort Lauderdale je mnohem klidnější a přívětivější než přelidněné hluché Miami. Výškových budov je tu jako šafránu, hotely a hotýlky jsou povětšinou nízké a cudně se ukrývají mezi palmami a jinou zelení. Najdu špičku Bermudského trojúhelníku, postavím se na ni, zahledím se na moře a čekám. Předvede mi nějakou záhadu? Uvidím mizející letadlo? Nebo se snad náhle odnikud vynoří desetiletý ztracená loď? Nic se neděje. Popojdu pár kroků do vody. „Hele, dál už nechod“, volají na mne rodiče. „Ať tě ten trojúhelník nezblajzne, víš, co by to bylo za popotahování s úřadama?“ Leč Bermudský trojúhelník se stejně tváří, jako kdyby tam ani nebyl. Buď jsem pro něj malé sousto, nebo prostě nemá chuť se předvádět.

Po návratu do auta měním film ve foťáku a sahám do ledvinky pro fix, kterým píšu na obaly exponovaných filmů pořadové číslo. Fix nikde. Ledvinka žádnou díru nemá, kudy by mohl vypadnout. Pečlivě prohledám okolí auta. Vysypu ledvinku na sedačku a znovu do ní všechno naskládám. Fix prostě není, mohu jen propiskou označit krabičku. Že by o sobě Bermudský trojúhelník přece jen dal vědět? Z toho plyne naučení – nedrážděte Bermudský trojúhelník bosou nohou!

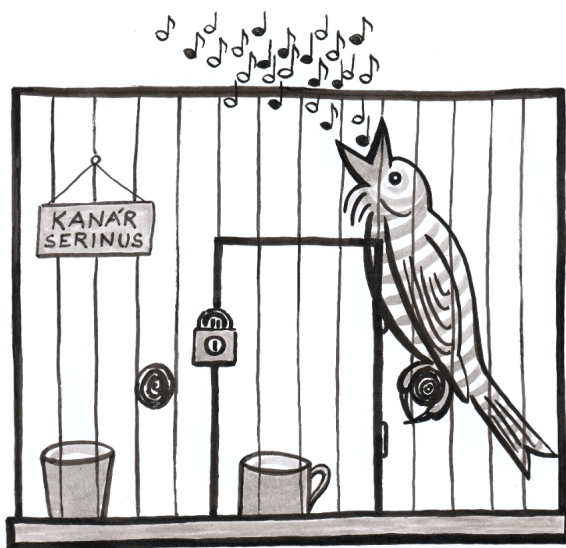
Mimochodem – ten fix se v ledvince druhý den objevil přesně tam, kde měl původně být.

STANISLAV BUKOVSKÝ

Umělec

Kanárek vesele si v kleci skáče sem a zase tam. Z bidýlka na bidýlko, občas se zhoupne na houpačce, křídélky zamává, co chvíli dolů slétne něco sezobnout, napít se, ba i vykoupat. Není žlutý ani hnědý, jaké jsem mívál kdysi, ale podle nové módy oranžový a bílý. Aby o oranžovou barvu nepřišel, aby zcela nevybledl, dostává oranžové barvivo v namočených piškotech. Je to s ním stejné jako s plameňáky, ti kdyby nejedli oranžové korýše, taky by vybledli. Ale ani jeho skvostná barva ani zábavné skotačení nejsou tím hlavním, proč je radost kanárka ve svém bytě mít. Kanár je především umělec. Jeho zpěv lze srovnat se zpěvem italských tenorů, s hrou houslových virtuosů, s mistrnou improvizací nadaných klarinetistů.

Poskakuje si, poletuje, neposedně skáče, pak se najednou zastaví, napřímí, zamává křídly, peříčka na hrdle načepýří a začne zpívat, ale jak! Slovy se to ani popsat nedá. Pravda, jsou i jiní zpěváci. Skřivánek zpívá, jako kdyby andělé dojemné trylky z nebe sypali. Drozd jak flétnou kol dokola do daleka oblažuje obyvatele lesů a zahrad. Slavík je mistr nad mistry, jeho pískání, tlukot a klokotání, zvláště za noci, tichem rozléhá se jako hud-

Ilustrace Stanislav Bukovský

ba nadpozemská. Ještě mnoho jiných zpěváků z říše ptačích pěvců lze v přírodě slyšet. Ale skřiváci, drozdi a slavíci od nás na podzim odletí a zůstanou zde krkaví, krákoraví a skřehotaví ptáci krkavci, vrány a straky.

Kanárek na zimu nikam neodlétá. Žije si v zimě v létě ve své kleci a je rád, že nemusí letět se stěhovavými ptáky někam do tepla Afriky mezi lidožrouty s mezipřistáním v Itálii, kde žijí labužníci ptákojedi. Dokonce se mu ani, byť jen na kratičký výlet, ven z klece nechce. Nechám-li dvířka otevřená, málokdy z klece vyletí, a to nejspíš omylem, a je pak z toho celý pryč. Je rád, když ho zpátky vrátím, sám domů netrefí. Příště si pak dává hodně pozor, aby zase nenaletěl a ven zas nevyletěl.

Kanárek chce mít své životní jistoty, nechce lítat do neznáma, kde kdo ví, co na jednoho čeká. Nechce, aby ho sežrala kočka, nepřeje si trpět zimou, nechce mít žízeň a hlad. Ptáci, co žijí venku, v dešti v mrazu, často o hladu, ti svobodní bezdomovci, co jsou v neustálém ohrožení, nepřežijí mnohdy první výlet z rodného hnízda nebo první zimu svého života. Starostí mají nad hlavu. Zato klíckový kanár si bezstarostně žije jen pro své umění. Klec je celý jeho svět, jeho milovaný domov. Zde si zpívá, dle libosti jí a pije, občas se vykoupe, když se setmí, svou důvěřivou hlavu pod křídlo schová a spánkem spravedlivých usne. No nezaslouží si snad ten ptáček zpěváček statut umělce?

MLADÝ ZÁPAD

KATEŘINA ŠTĚPÁNOVÁ

Osudová setkání

„In a world of deceit, telling the truth is a revolutionary act“

„Ve světě podfuků je říkání pravdy revolučním počinem“

Tak... kde začít, pane Orwelle,
zpotvořit barvitě fráze vyspělé?
Snad ne zbytečné, možná nesmělé,
zářného displeje svit odhalí s jasnou přesností,
kolik pravdy navrch se prodere.

Hleďte, past z ocele, pane Orwelle.
Saháme ke světlu skrz díry v té cele,
v kleci ze lží a polopravd.
Noříme do brambor, do hroznu, do chmele,
plaveme sedmidnem s vyhlídkou postele,
nikdo však nelehá, bo nikdo nestele.

Pomlouvat krásu, špína je *grandeur*,
doušky zmatení z plného korbele,
chci odstoupit od zhoubného ortele –
jak nevýhodné smlouvy, kdo přidá se, neprohloupí.
Co s námi teď, pane Orwelle?

Obklopeni na farmě zvířecí,
pýcha prasečí, mozečky kuřecí,
huňatá hlavička skopová kloudného myšlení zachová,
jako sníh v létě, je jejím fortelem.
Beran je zastřelen, porad' se s Orwellem.

Myšlenku halenou šlojířem oberem.
V praxi splašenou plným revolverem,
municí svízel vidno jest duelem.
Za *velo de duda*, duda vem dělem,
i pod rouškou noci mluvím s Orwellem.

A pak, až přijde d'aha po střele,
až se ta mytická iluze posere,
poslední z života mlýnů domele.
A společnost s ním.
Budou se ptát, co s tím, pane Orwelle?

Vyhrál a slaví

pančelka Nezvala vítězem nazvala
načpak mě neznajíc k souboji vyzvala
v zmocnění zápalu nezpozorovala
jak plna nadšení víčka mi cukala
to vyzvat poetu sladší než pochvala
dušičce pro soutěž stavěné od mala

Vítězslav vzápětí jak bych to čekala
povýšil z idola na mého rivala
nemluvě o chvále která mě lákala
a že mě pančelka v kabinet pozvala
s uznáním ve tváři ruku mi podala
prý až to dopíšu ona mě čekala

ona i Nezval sám došli by k poznání
jak hluboko zasáhlo mě jejich pozvání
skutek ten nebyl to zdaleka spontánní

šlo totiž o hru a jen v prvním jednání
had přijde o hlavu při troše pokání
jsou veršem spaseni češtinští pohani

seznámen se zádrhly soupeřivé duše
prý chybí mi na důvtip a píšu suše
s gatěmi ke krku a motýli v břiše
že postavit musím se Máchovi z „wishe“
v textech mých nesmysly a kdejaká klišé
jen tužka pod lampou zaškrábe tiše

skrz prsty inkoustem slova ožívala
pod dekou z papírů noc jsem prozívala
nemůžu prohlásit když jsem to dopsala
pro samou hrdost dal jsem se do gala
po noci probdělé kdy jsem tu krákala
vlak ranní ujel mi schůzku jsem zaspala

Poloprázdno

Naprázdno minuty, vteřiny počítám.
Slzy liju, nad ztrátou nevratnou přemítám.
Mdlo je mi, kam pospíchám?
Nechte si je, ty duté vteřiny,
dejte mi měsíce, dny, hodiny,
jen okamžik, chvíli ticha, chvíli bez dřiny.
Zabitý čas dnes nese jen modřiny.
Běžím za ní, sípu, nedýchám.

Vést se hvězdami skrz lesy, křoviny,
mělké močály, zářivé bažiny,
sledovat Vůz, zvěstovat noviny.
Namísto svařené kávy –
nechte si je, ty vaše papíry.
Cloumat tu bez duše, bez práva, bez víry,
vyhnout se štosům bez konce v dohlednu.
Pod dárce života a stínu ulehnu,
do lože z ploníku přikryta po hlavu.
Převozník v rybníku, po Styxu odplavu.

Já budu za vodou, ve vzduchu, pod zemí,
minuta doběhne a nic se nezmění.

Rondel #2

Naposledy bije zvon, ke konci dochýlil se čas,
ted' zmizím jak stržená hráz,
jsem ztracený Babylon.

Jako prázdný pavilon,
či kytice z mořských řas,
naposledy bije zvon,
ke konci dochýlil se čas.

Ne Voltaire, ni Villon,
sen velikánů já propás,
po sobě zanechám tu vzkaz,
slyš můj smutný baryton,
naposledy bije zvon,
ke konci dochýlil se čas.

Rondel #4

odnesly prázdných dnů monotón listy
petrklíč vykvetl, zase mi odcházíš
zbylou chtíč přibíli, na poušti zdobí kříž
a fádni pýcha ted' láká turisty

annuál pravdomluv opouštíš čistý
v odrazu luňáka, v němž se mi navrátíš
odnesly prázdných dnů monotón listy
petrklíč vykvetl, zase mi odcházíš

šňůrky vytahané rukou houslisty
a z těch strun slepených poslepu snovám skrýš
ve střepu úsvitu na odraz narazíš
zatápeš bez mapy – plán cesty jistý
odnesly prázdných dnů monotón listy
petrklíč vykvetl, zase mi odcházíš

LADISLAVA LEDERBUCHOVÁ

Pozdní sběr Vlasty Špinkové

Milovníci vína vědí, že „pozdní sběr“ označuje jako přívlastek víno, které vinař nechal políbit prvním mrazíkem, aby dosáhl v hroznech nejvyšší možnou míru vůně a chuti, teprve pak je sklídl a zpracoval k potěše své, degustérů a pijáků. Nová sbírka Vlasty Špinkové *Pozdní sběr* (Plzeň: ArtKrist, 2025) v záhlaví inzeruje, že ji autorka věnuje všem, „kdo mají odvahu být stále zamilovaní“, protože „létat je tak krásné, bez ohledu na to, jak dopadne“. Jsou to básně o zamilovanosti, anebo o lásce, která prošla možná mrazy krutými, přesto však je stále při životě a nově dychtivá chce i v pozdním věku znovu vzlétnout? Ať tak či tak, bylo přáním básničky vzbudit ve čtenáři dojem, že bude číst poezii milostnou, a to žensky milostnou (to může provokovat i představu nelichotivou, opřenou o zkušenost se zdrobnělým pojetím citu, myšlenky i výrazu). Knížka je autorsky vzato zcela ženská, neboť básně doprovázejí celostránkové barevné fotoinformely Evy Hubatové – nejen jako ilustrace slova, ale svébytně se prosazující jako výtvorný vklad do obsahu knihy, která jim tvoří básnický „rám“.

Láska jako téma literární je velebena, proklínána i vysmívána; její obraz v poezii do sebe pojal intimní motivy, ale i celý svět. Špinkové sbírka odkazuje k básnířčině nestárnoucí touze naplnit milostný cit („je ve mně dívka prvně políbená“), s oporou reflexe láskyplných zážitků a představ („jsem prodavačka prošlých snů“), jež autorka brání i za cenu nového zklamání („Hraju si s ohněm / přijímám pod obojí / tvoje tělo i krev // Život mě hladí proti srsti“). Schopnost milovat a touha být milována jsou velmi silné, v konvenčně stylizovaných motivech však umělecky oslabují – lyrická mluvčí „bloudí s právě probuzenou lunou“, za svědky bere „světlušky ve svatojánské noci“, s odchodem milence jí „zhasne slunce“ a svůj probuzený cit – „křídla motýlí“ – opakovaně vkládá oddaně do mužových „rukou“ či na jeho „spící hrud“. Láska „spalující“ je v milostné poezii dávno doma, i ta básnířčina je stejného rodu, však poeticky vyjádřena aktuálně: „Mé čekání / [...] někdy jak oheň teče po kamení / K řece je daleko / braňte se uhoření“. Milostné rozpoložení je výjimečně osvěženo ironií („Do vína kanou slzy štěstí / zas život dal mi ránu pěstí“), která až sarkasticky konkuruje předchozím poetickým vzdechům a potvrzuje poznání, že „Láska je pro nejtvrdší hráče / [...] vyhodte z ringu všechny zelenáče“, neboť hodnota lásky má i cenu zklamání. V tomto smyslu je výsostná, a přece zrádná potence slova: „Protože nejsme němí / ztrácíme v lásce se slovy / bezpečná opevnění“.

V druhé části sbírky V. Špinková představuje lásku jako životní nezbytnost, a to ve spojení s tvorbou literární. Chce „až na dno básně / ponořit své ticho“, najít na konci světa „duhový strom / Na každém lístku bydlí slovo // Jednou za čas / houfují se písmena / [...] jako včelí roj táhnou / za novou královnou [aby nesla] poselství / básní z duhového stromu“. Zde se texty nadechly básnivou řečí autorčina stromu – existenciálně laděný „pozdní sběr“ obsahuje láskyplné vyznání životu, v originální formě sevřených volných veršů, rezignuje na předchozí snahu o rytmus a rým, např. v básních *Ve slunečních hodinách* nebo *A někde ještě ozvěna: rafije „kdo ví / kam jdou po západu slunce / spát“*. Na druhou stranu našich životů?

Báseň *Můj negativ* je ukázkou originálního sebezpytného obrazu, s fenoménem bytostného milostného vztahu mezi ženou a mužem: „Můj negativ / je stále ve vývojce / Nerozsvěcujte / ztratila bych tvar / Ještě stále čekám / na nejkrásnější osvit // Žena růže píseň / muž a stroj“. Motiv tvarosloví transformuje do existenciálních významů, jimiž básnířka nově zatěžuje věci všeobecně známé. I jinde autorka kulturní symboly dokázala uchopit básnicky objevně: „Archa Noemova / hnízdí na hoře Ararat / Až tam / hřadují tvé myšlenky [...] Vyhaslá paměť / za vráskami kolem očí / Jen pohyb ptačích křídel / zvěstuje pevnou zem / v moři zapomnění“. Básnířčin ptačí vzlet, její zem i moře zobrazují mnohovýznamovost pevniny lásky, nejen milenecké. Poeticky silná je autorka v obrazech životních situací vypovídajících prostřednictvím témat všedního dne nejen o nevšedním individuálním prožitku, ale též o dění v obecné sféře lidského bytí: „Slepá ulice se zákazem vjezdu / i zákazem stání / Pěší zóna narušená / jen hlasitým bušením mého srdce“. Varujícím je text s paradoxním názvem *Naděje*, neboť „ve stínu válečných střel [naděje] chřadne [a] je ohroženým druhem, pomalu na vymření“. Autorka není skeptik – nabízí obrannou terapii v obrazu svých řek: strach, že „vyschnou bez paměti“, řeky ruší myšlenkami „na prameny“.

Nelze se v tomto smyslu nezmínit o patrioticky laděných tématech krajových – v básni *K Madoně Mistra Cranacha* je čtenář „siločárami sdílení“ vtažen do obrazu básnířčina „kousku Šumavy“, „Blíž je mi / hrouda hlíny / než by mi byla / dlažba měst“, říká autorka při procházce *Podél Úslavy*. Jubilejní obdivná báseň věnovaná devadesátinám básnířky Karly Erbové má příznačný název *Devět kočičích životů*. Prameny mají různou podobu, vždy ale nabízejí novou víru.

Motivy paměti a slova jsou důležitým faktorem v tvorbě existenciálního přesahu tematiky básní, nejen v těch erotických. Slovo *Vlasty Špinkové* se neskrývá za palisádou jednoznačných jistot, její poezie o lásce k životu jde za čtenářem s otevřeným hledím jako doklad energie člověka hledajícího její smysl.

VLADIMÍR NOVOTNÝ

Začátky „Polanovky“

O nových laureátech nyní již zcela „zavedené“ Ceny Bohumila Polana (CBP) se sice veřejnost zpravidla dovídá až během listopadových dní, jenže už v říjnu a někdy dokonce v září bývá rozhodnuto. V současnosti je to víceméně rutina: čtyři porotci (ano: čtyři, nikoli pět nebo lichý počet, jak je všude v kraji zvykem) se sejdou, dohodnou a stanoví vítěze, případně udělí rovněž jedno či dvě čestná uznání. Potom následuje slavnostní vyhlášení a další Cena Bohumila Polana, pojmenovaná podle renomovaného plzeňského knihovníka a kritika, je na světě.

To, co dnes vzniká s určitou rutinou, představovalo na počátku tisíciletí vskutku velkou novinku. Stačí připomenout, že řada krajských spisovatelských sdružení žádnou regionální literární cenu předtím nevyhlašovala a celá řada ji nevyhlašuje ani teď, ačkoli od jejího vzniku již uplynulo celé čtvrtstoletí. Takřečená „Polanovka“ se záhy stala inspirativním zpestřením plzeňského a okoloplzeňského literárního života a od samého počátku se o její trvání zasloužilo Středisko západočeských spisovatelů. Snad se proto můžeme nad raným obdobím CBP nahodile pozastavit.

Databáze Ústavu pro českou literaturu AV ČR potvrzuje, že poprvé se Cena Bohumila Polana vyhlásila roku 2001 a za dílo vydané v roce 2000 ji získal tvůrce považovaný za ikonu západočeské poezie: Josef Hrubý. Zmíněná akademická databáze však uvádí v tomto ročníku jen jediného (!) porotce, což by byla unikátní okolnost. Potom by totiž „Polanovku“ přidělil Josefu Hrubému až z Prahy za porotu tehdejší předseda Obce spisovatelů, literární historik Antonín Jelínek. Bylo to tak nebo to proběhlo úplně jinak? Uznávaný laureát poté obdržel Cenu ještě jednou: v roce 2005. Později už nikoli.

Další rok CBP nezískala Karla Erbová, ač se to víceméně předpokládalo, nýbrž autorka životopisných knih Marie Korandová. Jenže o udělení Ceny tenkrát nerozhodovala jen pětičlenná, nýbrž dokonce šestičlenná porota (čili nesprávný sudý počet), přičemž hned čtyři porotci byli Pražáci (!) a stanovisko plzeňské literární obce zastupovali vysokoškolský pedagog Jiří Staněk a překvapivě také rusistka Jana Sováková. To zčásti platilo též v dalších dvou ročnících, kdy se laureátkou stala nejprve Karla Erbová (ta uspěla také v dalších letech) a po ní Ondřej Vaculík. Načež Pražané v porotě CBP (neradi) skončili.

Léta běžela a laureátů přibývalo, zvláště když v některých ročnících se jimi stávali jak básníci, tak i prozaikové. Maně uvedme aspoň pár jmen: Ivo Hucl, Robert Janda, Jan Jelínek nebo Vojtěch Němec. Je dobře, že v čele poroty teď bývají posuzovatelé nezápadočeští: Ivo Harák a po něm Josef Straka.

AUTOŘI PLŽE

Stanislav Bukovský (1944 Plzeň) - výtvarník a publicista

Jakub Houda (1987 Plzeň) - pedagog, prozaik a blogger

Eva Jungová (1969 Plzeň) - básnířka a hudebnice

Tomáš Král (1982 Klatovy) - básník, žije v Plzni

Peggy Kýrová (1970 Plzeň) - referentka, překladatelka, prozaička a publicistka

Ladislava Lederbuchová (1949 Plzeň) - bohemistka, literární kritička

Vladimír Novotný (1946 Praha) - bohemista, literární kritik, žije v Chodouni

David Růžicka (Román Douděra) (1969 Plzeň) - básník, publicista, žije v Praze

Kateřina Štěpánová (2007 Rokycany) - studentka, básnířka, žije ve Starém Plzenci, v Plži debutuje

Jindřich Vacek (1955 Plzeň) - redaktor, překladatel, prozaik

Vhrsti (1970 Rokycany) - výtvarník, ilustrátor, prozaik, publicista, žije ve Strašicích

V PŘÍŠTÍM ČÍSLE ČTĚTE

Seznámení s prozaičkou Petrou Kohoutovou

Upoutávku na novou publikaci Daniely Kovářové

Další ohlédnutí Vladimíra Novotného za pozapomenutými knihami

TIRÁŽ

Plž – Plzeňský literární život

Ročník XXIV. č. 10, říjen 2025

Náklad: 230 ks. ISSN 1213-9890

Vydává Knihovna města Plzně, p.o.

Redakce: Jana Horáková,

e-mail: horakovaj@plzen.eu, tel.: 378 038 206

Listy Ason-klubu: Helena Šlesingerová,

e-mail: slesingerova@plzen.eu, tel.: 378 038 200

Knihovna města Plzně, B. Smetany 13,
301 00 Plzeň, www.knihovna.plzen.eu

Číslo 10 sestavila Jana Horáková

Korektury: Vladimír Gardavský

Obálka, grafická úprava a typografie:
Miloslav Krist - ArtKrist

Tisk: MK-tisk, Miroslav Kratochvíl,
Cukrovarská 8, 301 00 Plzeň

Vydávání je povoleno
Ministerstvem kultury ČR

Evidenční číslo periodického tisku:
MK ČR E 13766

Knihovna Plzeň